

OVERSPOELD

Rood en glanzend liggen in het najaar de cranberries tussen de dichtbebladerde takjes te wachten tot ze met voorzichtige vingers geplukt en in een mandje gelegd worden. Ze zijn glad, stevig en volmaakt rond. Ieder jaar boog het eilandmeisje zich naar me toe en maakte ze de fout er een in haar mond te stoppen – om zich met een vertrokken gezicht te herinneren hoe zuur de bessen waren en dat ze pas lekker werden als haar moeder er jam of taart van maakte. Zeventig jaar zon en zee hebben de vingers en wangen van het meisje gerimpeld en haar rug gekromd; alleen de bessen zijn nog glad. De bessen herinneren aan de tijd dat zij zorgeloos genoot van mijn duinen, de kwelders en het wad dat naast me sluimert. De tijd dat ze aan de hand van haar moeder door de duinen dwaalde en later, toen ze langs mijn kustlijn fietste, de geur van de zee opsnuivend uit de haren van het kind voorop de fiets. Nu is het winter. Mijn herinneringen zijn als cranberrysaus: zoet, met onderstromen van zuur en bitter. Soms overheerst het bitter; dan denk ik aan het geheime ingrediënt van haar moeder als de cranberrysaus te wrang smaakte. Nooit suiker toevoegen, zei die. Nee, zout moet erbij, een klein beetje, tot het ergste bitter is verdwenen. Ik weet dus waar ik het zoeken moet als mijn gedachten verbitteren: bij de zee, waar de wind en de branding me omhelzen tot het zout doordringt tot in mijn poriën.

Blauwe zeeën en witte stranden kan ik je niet bieden. Mijn wereld is getekend in gedempte kleuren: bruin, grijs, donkergroen, dieprood. Schreeuwerige kleuren komen zonder uitzondering van buitenaf. Een blauwe zee is onderdanig en onoprecht, in tegenstelling tot mijn onstuimige, koppige, onvoorspelbare Noordzee. Blauw heb ik leren kennen als de kleur van de stadsmens, die de zee ziet als achtergrond voor zijn foto's, iets waarin hij zich vermaakt en ontspant - in blauwe vliegtuigen vliegt hij hoog over me heen naar warmere zeeën vol exotische dieren. Net zo blauw zijn de lijnen en letters op de veerscheppen die de eilandkinderen hebben meegevoerd naar de wereld waarin geen cranberries groeien. Als ze me nu bezoeken, zijn ze als de toeristen: meer thuis in de stad dan op het wad.

Geel en massief lag de enorme kolos op mijn strand, als een door Poseidon woedend weggeworpen baksteen. Vuilwit en schuimend braakte hij de hebzucht van de stadsmens over me uit: piepschuim, plastic en papier – het was niet genoeg mij mijn kinderen te ontnemen, ik moest overspoeld worden met het moderne leven. De stadsmens is producent of consument en de zee is zijn infrastructuur – ik ben vooral lastig omdat ik omzeild moet worden. Het was nacht, maar ik werd vertrapt door ontelbare voeten en de stilte werd verstoord door geroep en geschreeuw tegen de storm in. Verderop dreunde een tweede container tegen mijn flank, op de golven dansten lichten van boten en helikopters. De vuurtoren liet zijn banen licht onverstoort vallen over de cranberryplakken in de duinen en maakte af en aan en af en aan de catastrofe zichtbaar.

Groene laarzen dragen ze als ze me betreden, de waddenliefhebbers. Ze komen om vogels te kijken of in het wad te wroeten en vertrekken na een week weer naar hun centraal gelegen, goed geïsoleerde huizen. Als ik langs de laarzen omhoog kijk, zie ik aan hun sleutelbos een miniatuur-Brandaris of een hartje in de kleuren van de Terschellinger vlag bungelen. Op vaste momenten

in het jaar overspoelen ze de cranberryplakken om die daarna weer over te laten aan de eilandmensen – de groenlaarzen gebruiken mij ter ontspanning of inspiratie op de momenten dat zij dat nodig hebben. Nu zijn ze nergens te bekennen, ze wachten in hun rijtjeshuis op hun bestelling uit China en spreken hun afschuw uit als ze mij op het journaal zien lijden. Nu pas heb ik hun aandacht, nu pas zien ze dat het niet om het even is wat ze doen. De voorouders van het meisje wisten nog waar mijn grenzen lagen; de stadsmens accepteert geen grens. Hij wil oogsten in de winter, varen in de storm en eten wat hem belieft.

Wit en rond liggen de bolletjes in een vloedlijn van rottend wier en felgekleurde stukjes plastic te wachten tot ze met gehandschoende vingers geraapt en in een vuilniszak gestopt worden. Ze herinneren mij aan die andere schipbreuk, honderdvijftig jaar geleden, toen ook vaten vol onbekende bolletjes in mijn armen dreven. Ik wierp ze voor de voeten van een eenzame jutter, die ze achter mijn eerste duinenrij rolde. Na het openen van het vat liet hij zich misleiden door de onvriendelijkheid van de rauwe bes en smeed hij me de vruchten voor de voeten. Ik legde de cranberries te rusten in mijn duinvalleien waar ze zich nestelden en vermenigvuldigden en waar we samen wachtten op het moment dat iemand hen zou leren waarderen. Met de witte bolletjes die nu zijn aangespoeld, weet ik me echter geen raad: ik vind ze in het aangespoelde wier, in het helmgras op mijn duinen, in de richels van mijn strand. Ze groeien en vermenigvuldigen niet, deze bessen brengen enkel dood en verstikking.

Het oud geworden eilandmeisje gaat op haar versleten laarzen over het strand. Haar stappen zijn zwaar van hetzelfde gewicht dat haar hoofd en schouders naar beneden duwt. Ik zucht met haar mee om het verlies van alles wat was. Ik kan niet zonder eilandmensen. Als zij straks wordt begraven op de plek waar ik mijn mensen al eeuwen opneem, ben ik weer een stukje meer aan de stadsmensen overgeleverd. Ik heb stormen, branden en bombardementen doorstaan, ik heb me aangepast aan hotels op mijn duinen, benzine in mijn wateren en fourwheeldrives over mijn sluffers, omdat er altijd mensen waren die mij koesterden. Eeuwenlang vochten we samen tegen de golven, de afkalving en de eenzaamheid omdat we wisten dat we niet zonder elkaar konden. Als er straks alleen nog stadsmensen zijn, zullen ze mij onderwerpen aan hun idee van wat mooi, handig en prettig is. Het zal mijn ondergang worden.

We zijn samen oud geworden, eenzaam en onbemind. De plasticbolletjes luiden haar en mijn einde in. Wat me het meest beangstigt, is dat nu ook de zee vijandig is geworden. De zee was altijd al een buur om rekening mee te houden, maar als het erop aankwam, streden we naast elkaar. Nu is de zee zwanger van onheil, haar onherroepelijk opkomende vloed baart tweemaal daags met regelmatige weeën een branding vol verderf. Ik heb altijd gedacht dat ik op een dag overspoeld zou worden door mijn gestaag uitdijende, grijs gewatergolfde naaste, maar nu ben ik bang dat mijn ondergang eerder zal komen.

Ik voel een licht gekriebel op mijn hoogste duin. Kleine vingers graven behoedzaam in het zand en vormen een heuvel naast een kuiltje. Ik luister naar de woorden van het kind met de zachte vingers.

‘Dit is Robbie. Nou ja, zo noem ik hem. Ik heb dit botje gisteren gevonden, oma zegt dat het van een zeehondje is. En botten moet je begraven, want dat is natuur. Daarom begraaf ik Robbie hier, bovenop het duin, dan kan hij de zee zien. Nou ja, niet echt natuurlijk.’

Ik zie het gezicht van het kind. Het is alsof ik zeventig jaar terugtuimel en het meisje zie voordat ze oud werd. Ze graaft, voelt, ruikt, geniet.

'Hé, wat is dit nou? Een touwtje, nee, een cadeaulintje. O, moet je kijken hoe lang het is, ik denk wel een meter! Ja, nu heb ik hem. Kijk nou, hier zit een knoopje met een stukje van een ballon.'

Ik luister ademloos. Dit kind, dit stadkind, praat tegen mij, ziet mij!

'Ik ga op school zeggen dat we geen ballonwedstrijden meer moeten doen. Misschien ga ik de burgemeester wel een brief schrijven. Dat kan toch wel?'

Ik hoor niets anders dan haar stem, de branding en de wind. Als de dominee een eilandmens aan mij toevertrouwt op de duin naast de kerk, spreekt hij over hoop. Is dit dan wat de mensen hoop noemen? Kan hoop groeien uit zo'n kleine kiem, een kind dat denkt als haar voorouders?

Het meisje staat op. Ze rent met rode wangen, de blauwe vuilniszak wapperend in haar hand, de gele regenjas hooggesloten, haar groene laarzen besmeurd met slik, naar het witte huisje van haar oma.

Rood, blauw, geel, groen, wit wappert de vlag voor het raam waarachter het meisje cranberrytaart eet. In september zal zij de cranberries plukken en oma zal vertellen hoe ze er saus van kan maken. En als oma één met mij wordt, zal het kind mij koesteren en ik het kind.